

Apartman labirentin göğe dikili hâlidir

Yakın zamanda yayımlanmış bir İstanbul romanı, şehir kültürüne ait desenlerle dolu, hatta fotoğraf karelerinin edebiyata döküldüğü bir eseri okumakla eskiye dair tüm hâtıratım birden canlanıverdi.

Zekice yazılmış bir romandı okuduğum.

*Latinlerin dediği gibi, **Pars Mentis Aeterna est Intellectus**, “Zeka zihnin ebedî yanıydı” ve bir Okur olarak romandaki adımları takip edince edebiyatın nasıl bizleri ebedî kıldığı-sonsuzlaştırdığına dair bir hisse kapıldım.*

*Yazarımız romanın daha başında, alıntılara ayrılmış olan o ilk sayfada, kendisine dair bir ilham kaynağının ipucunu veriyor: Ortalama okurun kavramakta zorlandığı, Fransız romancı **Georges Perec**’in zor ve zahmetli görünen **Yaşam Kullanma Kılavuzu** adlı eserin izinde gideceğimiz anlaşılıyor.*

Nitekim, romanı okumaya koyulduğum vakit, Perec’in bir Türkçe çeşitlemesiyle karşılaştığımı hemen hissetmeye başladım.

Romanın biricik mekânı olan apartmanın dairelerini tek tek ziyaret ettikçe, Perec’in yazarımızı nasıl etkilediği, ama bu yöndeki tesirden kurtulmayı beceren bir kaleme sahip olduğunu da gördüm.

Bir roman yazarının, hâsılı edebiyatçının geçmişte yazılmış bir eseri taklit etmesi başka bir şeydir, ondan etkilenip yeni bir eser ortaya koyması bambaşka bir şeydir.

Biz yeni bir eserle karşı karşıyayız!

*Fotoğraf sanatçısı, çok yönlü entelektüel, genç yazarlarımızdan **Mesut Altar Kaplan**’ın ilk romanı, “**Papadopoulos Apartmanı**” edebiyat ve dil açısından başarısıyla, Perec’in izinden gitmiş olmağın bir taklit gibi değil, ustalıklı Türk Edebiyatına ait bir eser olarak veriyor.*

Bu romana dikkat kesilmemiz gerekir.

.....
Mahmut Şenol
.....

Paris'in Simon-Crubellier Sokağı Numara #11'de bulunan on katlı apartmanın karmakarışık hikâyesini, gelişimini geçmişini, yani Cemaziyülevvelini, kırklı yaşların ortasında hayata veda etmiş Yahudi asıllı Fransız yazarı G. Percé'ten okuduk; Yaşam Kullanma Kılavuzu...

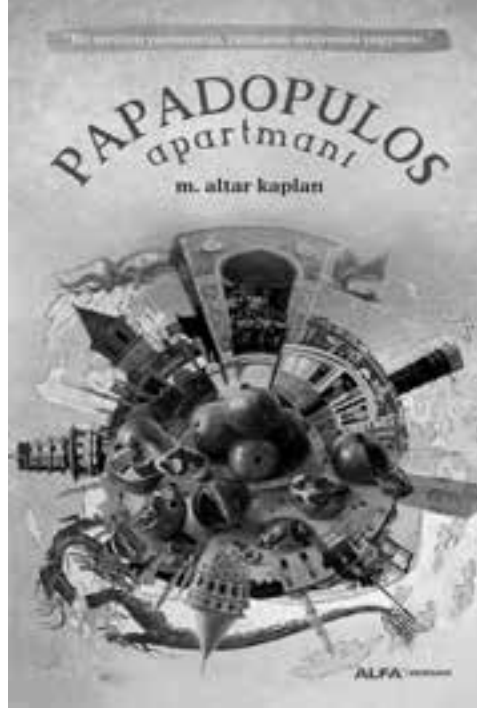
Percé, modern romanın Don Kişot'uydu ve Nâzım'ın dediği gibi, 'Ellisinde uyup yüreğinde çarpan aklına', sözüne uygun yaşayamadan veda etti. Percé, Apartmanın bir tür, ayağı üzerine dikili Labirent, yukarıya doğru yükselmiş bir dehliz, gizemli koridorlar, kapalı kapılar, bodrumundan çatısına kadar nefes alıp veren bir beton-tuğla-direk-boru-demir-boya-ahşap'tan yaratılmış canlı olduğunu bize göstermişti. 20. yüzyılın bu dev eserine meydan okuyacak başkası çıkmadı, hemen herkes Percé'in o zekâ parıltısı içeren romanına şapka çıkardı; zira büyük eserleri bazen tesadüfler, ama çoğu kez nâif vücutların taşıdığı içi zekâvet dolu, zeyrekliği pek fazla olan insanlar sunabiliyordu.

Zaten zekâ dediğimiz, değişen durumlara uyabilme kabiliyetinden başka nedir ki? Zekâyâ ait bir başka roman, işte böylece, yakın zamanda yayımlandı ve Percé'in romanına öykündüğü açık olmakla beraber, ki bunun bizce hiçbir sakıncası yoktur, o düzeyi tutturmasa bile okurunu apartmanın derinliğinde gezdirmeye başladı. Yirmi dairesli, müstemilatını da sayarsanız 21 kısımlık apartmanın her bir dairesini okurla dolaşmaya çıkan roman anlatıcısı İstanbul'un Galata Kulesi çevresinde adım atarak romana giriyor.

Papadopoulos Apartmanı [Les Appartements Papadopoulos Frères] 1907'de, Kule'nin Yüksek Kaldırım Caddesine amut Lüleci Hendek Caddesindeki 46 numaradadır; hâli hazırda...

Roman yazarımız Mesut Altar da o apartmanın 1 nolu dairesinde, hakikaten yaşar, o hâlde anlatılanlar ve anlatıcıdan yazar sorumludur.

Bir sendikada görevli roman anlatıcısı, aynı zamanda entelektüel zevkleri olan biridir, kırmızı kravat veya fular takılmasıyla üyelik kartının aynı iş gördüğü Kırmızıyı Sevenler Derneği adıyla kurulu tuhaf, hatta saçmayı-absürdü gösteren bir derneğin de üyesidir. Umarsız ve hayatla alakasız bir

Papadopoulos Apartmanı, M. Altar Kaplan, Alfa Kitap, 390 sayfa, 2015

karısı vardır, ilişkileri pek limonûdir. [Karısı ve oğlu, roman sonunda trafik kazasıyla hayatlarını kaybedecektir. Roman kahramanımız bu acıyı sıradan bir şey gibi aktaracaktır; ilginizi çekecek, dikkat ediniz...]

Roman anlatıcısının mihmandarlığında, onun turist rehberi gibi bu eski binanın dairelerini tek tek dolaşmaya çıkması hemen hemen aynı günün hikâyesidir; bu anlamıyla James Joyce'un içilmesi zor balıkyağı gibi güç, dev romanı, Ulysses'in kahramanı Leopold Bloom'un bir günlük hikâyesiyle örtüşür.

2013 yılının 13 Nisan Cumartesi günü başlayan roman aynı gün tamamlanacaktır; fakat roman anlatıcısının her daire kapısında oyalanıp içeriye ve kapı eşiğini geçince solunacak havayı anlattığı karmaşık, çok katmanlı, farklı farklı hikâyelerin bütünü içinde roman dört yüz sayfaya zor sığar. Alfa Yayıncılığın dikkatli, özenli çalışmasıyla hemen hemen neredeyse tek bir kusura dahi rast gelmeden bu dört yüz sayfayı 20+1'lik apartmanı dolaşarak tamamlarız; bitmesin isteriz.

Her daireye ait karşılık gelen bölümlerin sonunda Papadopoulos Apartmanının eski yönetim kurulu defterlerinden alıntılar bulunur ki, böylece bir bakıma bu tarihî yapının yüzyıl içindeki siyasî gelişmelere karşılık gelen kararlarına şahit oluruz.

17 Şubat 1924 tarihli yönetim kurulu

kararı defterden alınmıştır; elbette kurgusaldır: "Yeni çıkarılan bir kanunu, 'gayri Müslimlerin eczane açma yetkisinin ellerinden alındığı' şeklinde yorumlayan, apartman girişinde sağ taraftaki eczanenin sahibi Eleni Hanımın arzusu üzerine, ayrıca ileride çıkabilecek tatsız sorunları bertaraf etmek amacıyla eczanenin yasal devri Botton Han 13.dairede ikamet eden Abdülhamit Efendiye yapılmış olup fiili işletmeciliğine eskiden olduğu gibi Eleni Hanım devam edecektir." [s.94]

"Eczacılar Hakkında Kanun" çıkaran yeni T.C. Hükümeti, Uluslaşma Projesi kapsamında yerli eczacıları kayırmak üzere, yabancıların elindeki eczane yetkilerini kısıtlıyordu. Zaten Eleni Hanım da, romanda kurgusal olarak tarih kaymasıyla verilmiş bu kanunu, ne yazık ki yanlış yorumlamış, Ekaliyetten-azınlıktan olmasını yabancı olmakla karıştırmış, aceleye gelen bir telaşla dükkânı Abdülhamit Efendiye devretmiştir; sonrasını bilmiyoruz, artık Abdülhamit eczane kapısına sandalyeyi atmış mıdır, yoksa insafı mı çıkmıştır?

Roman anlatıcısını konuşturan yazarımız, her bölümde tarihe ait dipnotlarını vererek, Papadopoulos Apt'nun güncel siyasete karşılık aldığı tavırları da sergiliyor. Papadopoulos Apt'ı bir bakıma siyasî tarihimizin gösterge-bilim açısından okunduğu bir levhadır.

Dikkat edilirse, Eleni Hanım'ın işletmesi elinden alınmamış, hukûken bir ayar çekilip, kanuna rağmen by-pass yapılmıştır. Buna benzer birçok karar metniyle roman bir şenlik içinde akmakta, bu okumalar bize Papadopoulos'u apaçık tanıtmaktadır.

Romanın, son zamanların genç yazarlarınca pek rağbet gören bir yola arada sırada saptığını, hemen, şimdi, derhal yazmalıyız: Markaları, gerçekte var olan mağaza isimleri, kuruluşlara ait adresleri bire bir vermesi bu eserin değerini, bu anlamıyla rencide ediyor. Mesut Altar da, Emrah Serbes romanlarında görülen tarzdaki bu modadan kurtulamamış: Romanı anlatan kahramanımız, mesela, Noa Giyim Mağazasına gidiyor, Lamy marka dolmakalem kullanıyor [Lafaramızda, ben de kullanırım!], Tünel semtindeki meşhur Mandabatmaz Kahvecisinde oyalanıyor, Mini Coffe Shop'a da giriyor. Bu türden marka tescilli yaptırın roman akımının Türk Edebiyatından silineceği gü-

> KİTAP

nün özlemiyle, Papadopoulos'a dair okuma keyfimizi bozmadan ilerliyoruz.

Romanın birçok yerinde Mesut Altar'ın kullandığı sıradışı karakter isimleri, bize *İhsan Oktay Anar*'ın masallarındaki kahramanları anımsatıyor: Apartman sakinlerinden mahalle imamı Hacı İslam şehvet üzerine vaaz verirken bir hayali isimden yola çıkıyor; **Ebu TARRAK...** Sonra iktisatçı Tzu Khru- **TUZU KURU** gibi bir garip isim, ayrıca İhsan Oktay'ın sevdiği tarzdaki isimlerden **Bezmi Oğlan Sokuşkan Efendi Hazretleri** gibi yan kahramanlarla Papadopoulos Apartmanı eğlence yerine dönüyor.

Apartmanın her dairesinde yaşanan acıklı, gülünçlü, anlamı size kalacak biçimde sonlanmayan hikâyelerini mutlaka, satır satır okumak gerekir. Bu durumda, okurun, bir entelektüel şelale altında kalacağı muhakkaktır. Tavsiyem, romanı okurken, akıl defterinizi açık ve kaleminizi *-Lamy olursa, daha iyi olur!*- yanınızda hazır bulundurmanızdır. Metallica'nın rock-ballad'ları meşhur Unforgiven albümünden tutunuz, Mozart'a kadar müzik üzerine; edebiyatın gelmiş geçmiş en klasiklerinden günümüzün eserlerine kadar atıfların yer aldığı, sanat ve kültür ayrıntılarına dair şeylerin ustalıklı satır aralarında kahramanlara söylettirildiği bir roman nâdir eserler rafına girer; işte Mesut Altar'ın romanı böyle bir çabanın sonucudur.

Özgeçmiş bilgilerinden bildiğimiz kadarıyla, İktisat Fakültesi mezuniyeti nedeniyle 1930 yapımı amfi-sıralarında öğrendiği, *-benim de aynı tedarikten geçerken aklımda kalmış bulunan, - kötü para iyi parayı kovar* ilkesine yer vermesi dikkatimizi çekiyor. Bu teoriye dair vecizeyi öğrenmişler kendilerine saklamak üzere pek dile getirmediği için çoklarıncı bilinmez; fakat entelektüel sırrı Mesut Altar bozuyor: **Gresham Kanununa** kadar bilgi açlığını doyurmuş, doyurmaya çalışan bir yazarın elinden çıkmış bu roman, bu yönüyle, çok söylenen bir gerçeği de gösteriyor.

Güçlü yazarlar, ilk romanlarında bütün bilgi birikimini ortaya koymak istermiş!

Mesut Altar'ın zengin ve dopdolmuş dünyası, fotoğraf sanatı üzerine konuşmaları, din ve inanış üzerine söyleşileri, araya giren **Ahmet Ağah** gibi gazete yazarlarının köşe yazıları, tarihten sayfalar biçiminde

anektodlarla zenginleşmiş anlatılarıyla karşımıza çıkıyor; kaçırılmaması gereken bir tiyatroyla buluşuyoruz.

Vergi Dairesinde memuriyetine devam edip ekmek parası kazanan yazarın, hayatı boyunca hep para sıkıntısı çekmiş yazarlar külliyesinde olacağını kestirmek zor değildir; kendimizden biliriz. Memuriyetle dalga geçen *Memuruskus* [s.210] tanımlamasından tutunuz, gözlerden kaçırılması için resmî tarihten âdetâ silinmiş bulunan Mustafa Kemal'in 1923'de, Adana'da sarf eylediği Ermeni aleyhtarı sözlerine [s.54] göndermede bulunmasına kadar, **Nuri Bilge Ceylan**'ın nedense pek sevilen o fotoğraf karesi gibi durgun filmlerine ince bir mizahla dokunuşuna değin [s.185] karşımızda bir entelektüel yazar bulunuyor; selamlıyoruz.

Bugün, eskiye dair sözcüklerden, battal, işe yaramaz, ağır ve hantal anlamındaki *"Amelimanda"*yı kaç kişi kullanır, bilir? Belki de bu tür sözcüklere, olsa olsa, **Mehduh Şevket Esendal**'ın *"Ayaşlı ile Kiracıları"* başlıklı romanında rast gelinir.

Ne tesadüf! Evet: Papadopoulos Apartmanı, Ankara'da, Cumhuriyet'in ilk yıllarına ait *memur*'ün tabakasının yerleştiği Ayaşlı'nın dairelerini, odalarını kiraya verdiği apartmanı andırıyor. Bana kalırsa, Papadopoulos'u okuduktan sonra Ayaşlı'yı yahut tam tersi, evvela Memduh Şevket'i ve sonra Mesut Altar'ı okuyunuz...

Cesur, erotik satırlarına da rast geliyoruz, Papadopoulos romanında: Mahalle imamı Hacı İslam'la *vajina sohbeti* yapıyor.

"Hocam söyle bakalım, hiç vajina ile çanta ilişkisini düşündün mü?"

Düşünmemiş, ama muhatabı yanıtlıyor, "Kadınların çanta tercihleri kendi bedenleriyle ilgilidir.... küçük çanta kullanan kadınlar, vajinalarının büyük olduğunu düşünürler ve daha küçük vajina isterler. Büyük çanta kullanan kadınlar...." ise tam tersidir. [s.223]

Mesut Altar'ın eski ve yeni kelimelelerin harmanına başvurduğunu görmek de, mutlu ediyor.

Konstantin Simonov'un Leningrad Kuşatması sırasında, elde tüfek savaşırken, Moskova'daki tiyatrocü sevgilisi Valentina'ya yazdığı *Bekle Beni* şiirine değin edebiyatın süzme eserlerinden dem vuran bu romanın, yine şikâyete kalkışırsak, ne yazık ki güncel-argo romancılığın dilinden bir

şeyler kapıldığını görmek, öte yandan, bize rahatsızlık veriyor: Mesela, *Bıçak gibi kesildi*, sözü sıkça tekrarlanmaktadır sayfalar boyunca...

Rami Peynir Toptancı Piyasası esnafına *"İşler nasıl ağbi?"* diye sorunca, hep yakındıkları gibi, *"Vallahi bu hafta işler bıçak gibi kesildi!"* deyişi, sanıyorum vergi denetimi yapan Mesut Altar'ın diline de oralardan bulaşmış olmalı; dikkat etmeliydi.

Ayrıca sık sık *"Neysel"*, *"Falan filan"* gibi seviyenin ibresini birden bire barometre altına düşüren söz kümelerine de rast gelmek, okuma uğraşımında bir parça rahatsızlık vermişti. Bunların sonraki baskılarında elden geçirilmesi bana kalırsa uygundur. Mesela, *"Kendine bir sigara"* yakılmaz [s.219] ; insan, bir başkasının sigarasını yakar. Bu ve buna benzer telaşeye gelmiş kimi söz kümesini ayıklamak gerekir.

Pentimento, resimde bitmiş tabloya sonradan fırça darbeleri vurmak anlamındaki bu sözcüğü şimdi kullanırsak, romanın azıcık makyajına dikkat gösterilmesi gerekir. Ama bu iş, elbette yazara ait değil, editörlerine bağlıdır. Zira biliriz ki, bir yazar, coşkuyla yazmaktayken birçok hatayı da beraberinde sayfalara aktarır; bu, doğaldır. Kitap denilen biçimde çıkarılan her yapının bu yönde kusuru vardır, *o kadarcık kusur Kadı Kızında bile olur!*

Nihayetinde bir roman yazıyordu, **Hakan Erdem**'in 2004 tarihli, *Kitâb-ı Duvdûvânî* isimli eleştirel romanında söylediği gibi, *"Bu kadar helâk olmasına gerek yoktu, nihayetinde bir roman yazıyordu!"*, ama gel de anlat titiz yazara...

Sonuçta Mesut Altar'ın bu eseri Türk Edebiyatında bana göre rühdünü ispat etmiştir, eserini herkes okumasa bile okuyanların değer vereceği aşikârdır:

"Herkes Kitap okumak zorunda değil, hatta kitap okumak iyi bir şey değil, maddi anlamda kârlı bir iş hiç değil. Zaten kitaplar taraf olma cesaretini gösterenler için vardır, yoksa sadece sıkılanlar için basit vakit öldürücülerdir." [S.81]

Madem romancımız böyle yazıyor, o hâlde, sıkıntınızı gidermek için **Papadopolos Apartmanı**'nı elinize almayın, zamanınıza yazık!

Fakat dünyanıza edebiyat yoluyla zenginlik katmak istiyorsanız, buyrun, işte roman! □